

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กองแผนงาน กลุ่มนโยบายและแผน โทร. ๐ ๒๕๕๐ ๔๓๐๒
ที่ สธ ๐๙๐๕.๐๒/ ๑๑๗๗ วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๕๔
เรื่อง แนวทางการบริหารความเสี่ยงกรมอนามัย ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔

เรียน ผู้อำนวยการสำนักที่ปรึกษา ผู้อำนวยการสำนักส่งทุกสำนัก ผู้อำนวยการกองทุกกอง
เลขาธิการกรมอนามัย หัวหน้ากลุ่มตรวจสอบภายใน หัวหน้ากลุ่มพัฒนาระบบบริหาร
ผู้อำนวยการศูนย์บริหารกฎหมายสาธารณสุข ผู้อำนวยการศูนย์ห้องปฏิบัติการกรมอนามัย
ผู้อำนวยการศูนย์อนามัยที่ ๑-๑๒ ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาอนามัยพื้นที่สูง จังหวัดลำปาง
ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาความร่วมมือทันตสาธารณสุขระหว่างประเทศ จังหวัดเชียงใหม่

กองแผนงาน ขอส่งแนวทางการบริหารความเสี่ยงของโครงการตามประเด็นยุทธศาสตร์กรม
อนามัย และแนวทางการบริหารความเสี่ยงของโครงการตามภารกิจหลักกรมอนามัย ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔
รายละเอียดตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้ ทั้งนี้ ได้เผยแพร่แนวทางดังกล่าวบนเว็บไซต์กรมอนามัย
<http://www.anamai.moph.go.th> หัวข้อ “งานแผนและประเมินผล” และเว็บไซต์กองแผนงาน
<http://planning.anamai.moph.go.th/> หัวข้อ “ข่าวประชาสัมพันธ์”

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการให้หน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องนำไปสู่การปฏิบัติ
ต่อไป จะเป็นพระคุณ

ศรีอภิญญา ใจเย็น
(นางสาวศรีอภิญญา ใจเย็น)
ผู้อำนวยการกองแผนงาน กรมอนามัย

**แนวทางการบริหารความเสี่ยงของโครงการตามประเด็นยุทธศาสตร์กรมอนามัย
ปีงบประมาณ พ.ศ.2554**

ตามที่กรมอนามัยได้ประกาศนโยบายการบริหารความเสี่ยงกรมอนามัย ปีงบประมาณ พ.ศ.2554 ให้มีการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรแบบบูรณาการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องตามแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ โดยนำแนวคิดตามมาตรฐาน COSO และหลักการมาภิบาลมาเป็นปัจจัยในการวิเคราะห์ความเสี่ยง มีการสื่อสารแก่หน่วยงานเพื่อให้การบริหารความเสี่ยงเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานตามปกติอย่างเหมาะสม และเป็นหน้าที่ที่ความรับผิดชอบของบุคลากรกรมอนามัยทุกคน ทุกระดับ ที่จะต้องปฏิบัติโดยเคร่งครัด มีการติดตาม ประเมิน และรายงานผลตามเงื่อนไขที่กำหนด โดยทบทวนและปรับปรุงการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ นั้น เพื่อให้การดำเนินงานดังกล่าวมีความชัดเจน กรมอนามัยจึงได้กำหนดแนวทางการบริหารความเสี่ยงของโครงการตามประเด็นยุทธศาสตร์กรมอนามัย ปีงบประมาณ พ.ศ.2554 ดังนี้

1. แต่งตั้งคณะทำงานบริหารความเสี่ยงกรมอนามัย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2554 ให้มีหน้าที่ดำเนินการวิเคราะห์และจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงของโครงการ อย่างน้อยประเด็นยุทธศาสตร์ละ 1 โครงการ รวมทั้งสื่อสาร ติดตาม ประเมิน รายงานความก้าวหน้า และสรุปผลการดำเนินงานตามแผนบริหารความเสี่ยงของโครงการที่กำหนดไว้

2. ดำเนินการบริหารความเสี่ยงตามกระบวนการบริหารความเสี่ยงมาตรฐาน COSO (Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission) 7 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 การกำหนดเป้าหมายการบริหารความเสี่ยง (Objective Setting)

2.1.1 กำหนดวัตถุประสงค์ในการดำเนินการบริหารจัดการความเสี่ยง

2.1.2 พิจารณาคัดเลือกโครงการเพื่อนำมาบริหารจัดการความเสี่ยงตามหลักเกณฑ์ความสอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ งบประมาณที่ได้รับ และการตอบสนองตัวชี้วัดสำคัญตามคำรับรองการปฏิบัติราชการกรมอนามัย ปีงบประมาณ พ.ศ.2554 ดังตาราง ก.

ตาราง ก. หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกโครงการ

ปัจจัยพิจารณา	เกณฑ์การพิจารณา		
	1	2	3
1. สอดคล้องกับยุทธศาสตร์กรมอนามัย (PIRAB)	สอดคล้อง 1 ยุทธศาสตร์	สอดคล้อง 2 ยุทธศาสตร์	สอดคล้อง 3 ยุทธศาสตร์ขึ้นไป
2. งบประมาณที่ได้รับในการดำเนินงานของโครงการ เทียบกับโครงการทั้งหมดในประเด็นยุทธศาสตร์ *	น้อยกว่า 33% ของโครงการในประเด็นยุทธศาสตร์	33-66% ของโครงการในประเด็นยุทธศาสตร์	มากกว่า 66% ของโครงการในประเด็นยุทธศาสตร์
3. การตอบสนองตัวชี้วัดสำคัญตามคำรับรองการปฏิบัติราชการกรมอนามัยปีงบประมาณ พ.ศ. 2554	เป็นโครงการที่ตอบสนองตัวชี้วัดตามเป้าหมายผลผลิต	เป็นโครงการที่ตอบสนองตัวชี้วัดตามผลลัพธ์ของกรม	เป็นโครงการที่ตอบสนองตัวชี้วัดกลุ่มภารกิจ/กระทรวง

หมายเหตุ

* คำนวณจาก =
$$\left[\frac{\text{งบประมาณที่ได้รับในการดำเนินโครงการ} \times 100}{\text{งบประมาณของโครงการทั้งหมดภายใต้ประเด็นยุทธศาสตร์นั้นๆ}} \right]$$

2.1.3 ให้คะแนนความสำคัญของโครงการ จัดลำดับและคัดเลือกโครงการที่มีค่าคะแนนสูงสุดในแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์มาเป็นตัวแทนในการบริหารความเสี่ยงโดยความสำคัญของโครงการ = สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์กรมอนามัย x งบประมาณที่ได้รับ x การตอบสนองตัวชี้วัดสำคัญตามคำรับรองฯ

2.2 การระบุความเสี่ยง (Event Identification) กำหนดกิจกรรมที่โครงการต้องดำเนินการ แล้วนำมาระบุความเสี่ยงตามมิติธรรมภิบาล 10 องค์ประกอบดังนี้

- 2.2.1 ประสิทธิภาพ
- 2.2.2 ประสิทธิภาพ
- 2.2.3 ตอบสนอง
- 2.2.4 รับผิดชอบ
- 2.2.5 โปร่งใส
- 2.2.6 มีส่วนร่วม
- 2.2.7 กระจายอำนาจ
- 2.2.8 นิติธรรม
- 2.2.9 เสมอภาค
- 2.2.10 การมุ่งเน้นฉันทามติ

ทั้งนี้ ให้นำหน่วยงานจัดเก็บหลักฐานของการระบุความเสี่ยงตามมิติธรรมภิบาลไว้เพื่อใช้ประกอบการตรวจประเมินเมื่อสิ้นปีงบประมาณ

2.3 การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment)

2.3.1 ระบุประเภทของความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับทุกกิจกรรมและทุกปัจจัยเสี่ยงที่ระบุไว้ในข้อ 2.2 เช่น

- 1) ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk: S)
- 2) ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน (Operation Risk: O)
- 3) ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk: F)
- 4) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย/กฎระเบียบ (Compliance Risk: C)

2.3.2 ประเมินระดับความเสี่ยงโดยให้คะแนนความรุนแรงของผลกระทบ (X) และโอกาสที่จะเกิดความเสียหาย (Y) รายละเอียดตามตาราง ข. โดยพิจารณาคัดเลือก X, Y ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับปัจจัยเสี่ยงนั้นๆ ปัจจัยเสี่ยงละ 1 ประเด็น (X=1 ประเด็น, Y=1 ประเด็น) และประเมินให้ครบทุกปัจจัยเสี่ยง

ตาราง ข. ตารางการประเมินความเสี่ยง

ประเด็น/องค์ประกอบที่พิจารณา	1=น้อยมาก	2=น้อย	3=ปานกลาง	4=สูง	5=สูงมาก
ความรุนแรงของผลกระทบ (X)					
มูลค่าความเสียหาย (X1)	ไม่เกิน 20 % ของงบประมาณโครงการ	21-40% ของงบประมาณโครงการ	41-60% ของงบประมาณโครงการ	61-80% ของงบประมาณโครงการ	80% ขึ้นไปของงบประมาณโครงการ
ความพึงพอใจของผู้รับบริการ/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (X2)	> 80 %	61 - 80 %	41 - 60 %	21 - 40 %	ไม่เกิน 20 %
จำนวนผู้รับบริการที่ได้รับเสียหาย/จำนวนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ได้รับผลกระทบ (X3)	กระทบเฉพาะผู้เกี่ยวข้องโดยตรงบางราย	กระทบเฉพาะผู้เกี่ยวข้องโดยตรงส่วนใหญ่	กระทบเฉพาะผู้เกี่ยวข้องโดยตรงทั้งหมด	กระทบเฉพาะผู้เกี่ยวข้องโดยตรงทั้งหมดและผู้อื่นบางส่วน	กระทบเฉพาะผู้เกี่ยวข้องโดยตรงทั้งหมดและผู้อื่นมาก
จำนวนผู้ร้องเรียน (ต่อระยะเวลาโครงการ) (X4)	น้อยกว่า 1 ราย	1-5 ราย	6-10 ราย	11-15 ราย	มากกว่า 15 ราย

ประเด็น/องค์ประกอบที่พิจารณา	1=น้อยมาก	2=น้อย	3=ปานกลาง	4=สูง	5=สูงมาก
โอกาสที่จะเกิดความเสียหาย (Y)					
ระเบียบและคู่มือปฏิบัติ (Y1)	มีระเบียบและคู่มือปฏิบัติ และมีการปฏิบัติตาม	มีระเบียบและคู่มือปฏิบัติ แต่ปฏิบัติตามอย่างใดอย่างหนึ่ง	มีระเบียบหรือคู่มือปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง และมีการปฏิบัติตาม	มีระเบียบหรือคู่มือปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ไม่ถือปฏิบัติตาม	ไม่มีทั้งระเบียบและคู่มือปฏิบัติ
การควบคุม ติดตามและตรวจสอบของผู้บังคับบัญชาหรือหน่วยงานอื่นๆ (Y2)	ทุกสัปดาห์	ทุก 2 สัปดาห์	ทุก 1 เดือน	ทุก 3 เดือน	ทุก 6 เดือน
การอบรม/สอนงาน/ทบทวนการปฏิบัติงาน (Y3)	ทุกเดือน	ทุก 3 เดือน	ทุก 6 เดือน	ทุก 1 ปี	มากกว่า 1 ปี
ความถี่ในการเกิดความผิดพลาด การปฏิบัติงาน (เฉลี่ย:ปี/ครั้ง) (Y4)	1 ปีขึ้นไป/ครั้ง	1 ปี/ครั้ง	9 เดือน/ครั้ง	6 เดือน/ครั้ง	1-3 เดือน/ครั้ง หรือมากกว่า
โอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์ (Y5)	1 ปีขึ้นไป/ครั้ง	1 ปี/ครั้ง	9 เดือน/ครั้ง	6 เดือน/ครั้ง	1-3 เดือน/ครั้ง หรือมากกว่า

2.3.3 จัดลำดับความสำคัญของความเสี่ยง โดยคำนวณค่าคะแนนและแสดงเป็นแผนภูมิความเสี่ยงดังตาราง ค. แบ่งพื้นที่เป็น 2 ส่วนดังนี้

$\text{ระดับความเสี่ยง} = \text{ความรุนแรงของผลกระทบ (X)} \times \text{โอกาสที่จะเกิดความเสียหาย (Y)}$
--

ระดับความเสี่ยง 15-25 เป็นระดับที่**ไม่สามารถยอมรับได้** จำเป็นต้องเร่งจัดการความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ทันที โดยนำมากำหนดกิจกรรมการบริหารความเสี่ยง (แผนบริหารความเสี่ยง) ของโครงการตามแบบฟอร์มที่กำหนด

ระดับความเสี่ยง 1-14 เป็นระดับที่**ยอมรับได้** ไม่ต้องกำหนดกิจกรรมการบริหารความเสี่ยง (แผนบริหารความเสี่ยง) ของโครงการ

ตาราง ค. แผนภูมิความเสี่ยง

ความรุนแรงของผลกระทบ (X)	สูงมาก 5	ผลกระทบสูง มาก แต่โอกาส เสียหายน้อยมาก (5)	ผลกระทบสูง มาก แต่โอกาส เสียหายน้อย (10)	ผลกระทบสูงมาก แต่โอกาสเสียหาย ปานกลาง (15)	ผลกระทบสูง มาก และโอกาส เสียหายสูง (20)	ผลกระทบ และ โอกาสเสียหาย สูงมาก (25)
	สูง 4	ผลกระทบสูง แต่ โอกาสเสียหาย น้อยมาก (4)	ผลกระทบสูง แต่ โอกาสเสียหาย น้อย (8)	ผลกระทบสูง แต่ โอกาสเสียหาย ปานกลาง (12)	ผลกระทบสูง และโอกาส เสียหายสูง (16)	ผลกระทบสูง และโอกาส เสียหายสูงมาก (20)
	ปานกลาง 3	ผลกระทบปาน กลาง แต่โอกาส เสียหายน้อยมาก (3)	ผลกระทบปาน กลาง แต่โอกาส เสียหายน้อย (6)	ผลกระทบ และ โอกาสเสียหายปาน กลาง (9)	ผลกระทบปาน กลาง แต่โอกาส เสียหายสูง (12)	ผลกระทบปาน กลาง แต่โอกาส เสียหายสูงมาก (15)
	น้อย 2	ผลกระทบน้อย และโอกาส เสียหายน้อยมาก (2)	ผลกระทบ และ โอกาสเสียหาย น้อย (4)	ผลกระทบน้อย และโอกาสเสียหาย ปานกลาง (6)	ผลกระทบน้อย แต่โอกาส เสียหายสูง (8)	ผลกระทบน้อย แต่โอกาส เสียหายสูงมาก (10)
	น้อยมาก 1	ผลกระทบ และ โอกาสเสียหาย น้อยมาก (1)	ผลกระทบ น้อย มากและโอกาส เสียหายน้อย (2)	ผลกระทบน้อยมาก และโอกาสเสียหาย ปานกลาง (3)	ผลกระทบน้อย มาก แต่โอกาส เสียหายสูง (4)	ผลกระทบน้อย มาก แต่โอกาส เสียหายสูงมาก (5)
		น้อยมาก 1	น้อย 2	ปานกลาง 3	สูง 4	สูงมาก 5
โอกาสที่จะเกิดความเสียหาย (Y)						

ระดับความเสี่ยงที่สามารถยอมรับได้
(Risk Appetite)

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บเป็นผลคูณของความรุนแรงของผลกระทบ (X) และ โอกาสที่จะเกิดความเสียหาย (Y)

2.4 กลยุทธ์ที่ใช้ในการจัดการกับแต่ละความเสี่ยง (Risk Response) ให้วิเคราะห์ทางเลือกในการจัดการความเสี่ยงโดยใช้ยุทธศาสตร์ 4T's ดังนี้

2.4.1 **Terminate** - การหลีกเลี่ยงความเสี่ยง: ปฏิเสธและหลีกเลี่ยงโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง โดยการหยุด ยกเลิก หรือเปลี่ยนแปลงกิจกรรม/โครงการที่จะนำไปสู่เหตุการณ์ที่เป็นความเสี่ยง

2.4.2 **Treat** - การควบคุมความสูญเสีย: พยายามลดความเสี่ยงโดยการเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงขั้นตอนบางของกิจกรรม/โครงการที่จะนำไปสู่เหตุการณ์ที่เป็นความเสี่ยง รวมถึงลดความน่าจะเป็นที่เหตุการณ์ที่เป็นความเสี่ยงจะเกิดขึ้น

2.4.3 **Take** - การรับความเสี่ยงไว้เอง: หากทำการวิเคราะห์แล้วเห็นว่าไม่มีวิธีการจัดการความเสี่ยงใดเลยที่เหมาะสมเนื่องจากต้นทุนการจัดการความเสี่ยงสูงกว่าประโยชน์ที่จะได้รับ อาจต้องยอมรับความเสี่ยงแต่ควรมีมาตรการติดตามอย่างใกล้ชิดเพื่อรองรับผลที่จะเกิดขึ้น

2.4.4 **Transfer** - การถ่ายโอนความเสี่ยง: ยกภาระในการเผชิญหน้ากับเหตุการณ์ที่เป็นความเสี่ยงและการจัดการกับความเสี่ยงให้ผู้อื่น

2.5 กิจกรรมการบริหารความเสี่ยง (Control Activities) ให้นำปัจจัยเสี่ยงที่มีคะแนนประเมินความเสี่ยงในระดับที่ไม่สามารถยอมรับได้ (ตั้งแต่ 15 คะแนนขึ้นไป) มากำหนดกิจกรรมการบริหารความเสี่ยง (แผนบริหารความเสี่ยง) ของโครงการให้สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ และมีตัวชี้วัดความสำเร็จที่ประเมินผลได้ชัดเจนตามแบบฟอร์มที่กำหนด ให้แล้วเสร็จและเสนอผู้บริหารกรมอนามัย ภายในวันที่ 1 มีนาคม 2554 ส่วนปัจจัยเสี่ยงที่มีระดับความเสี่ยง 1-14 เป็นระดับที่ยอมรับได้ ไม่ต้องกำหนดกิจกรรมการบริหารความเสี่ยง (แผนบริหารความเสี่ยง) พร้อมสำเนาให้กองแผนงานเพื่อรวบรวมเสนอผู้บริหารกรมอนามัย

2.6 ข้อมูลและการสื่อสารด้านบริหารความเสี่ยง (Information and Communication) ให้มีการสื่อสารข้อมูลที่ต้องการ ผ่านช่องทางการสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมายที่กำหนด เพื่อให้บุคคลที่เกี่ยวข้องได้รับทราบข้อมูลและนำไปสู่การปฏิบัติได้

2.7 การติดตามผลและเฝ้าระวังความเสี่ยงต่างๆ (Monitoring)

2.7.1 ให้มีการสรุปผลการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรคที่พบ พร้อมให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไข โดยติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามระยะเวลาที่กำหนดดังนี้

ไตรมาสที่ 2 (สิ้นเดือนมีนาคม 2554) รายงานภายใน 8 เมษายน 2554

ไตรมาสที่ 3 (สิ้นเดือนมิถุนายน 2554) รายงานภายใน 8 กรกฎาคม 2554

2.7.2 เมื่อดำเนินการตามแผนบริหารความเสี่ยงเสร็จสิ้นแล้ว ต้องประเมินความเสี่ยงอีกครั้ง และจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานตามแผนบริหารความเสี่ยงพร้อมแสดงผลสำเร็จเปรียบเทียบกับก่อนและหลังดำเนินการตามแผนฯ เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ทั้งนี้ หากเป็นโครงการที่ดำเนินการต่อเนื่องในปีงบประมาณต่อไป (พ.ศ.2555) ให้สรุปวิเคราะห์ความเสี่ยงที่เหลืออยู่โดยแสดงให้เห็นถึงปัจจัยเสี่ยงที่สามารถควบคุม/บริหารจัดการและปัจจัยเสี่ยงที่ไม่สามารถควบคุม/บริหารจัดการให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้

3. คณะทำงานบริหารความเสี่ยงกรมอนามัย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2554 สรุปบทเรียน และให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแผนบริหารความเสี่ยงในปีต่อไป เสนอคณะกรรมการหมวด 2 (การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์) และผู้บริหารกรมอนามัย ภายใน 14 ตุลาคม 2554

**แนวทางการบริหารความเสี่ยงของโครงการตามภารกิจหลักของหน่วยงานกรมอนามัย
ปีงบประมาณ พ.ศ.2554**

เพื่อให้การดำเนินงานตามภารกิจหลักกรมอนามัย บรรลุวิสัยทัศน์/พันธกิจ/ยุทธศาสตร์ และเพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานของกรมอนามัยให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และโปร่งใส อีกทั้งยังเป็นการควบคุมการปฏิบัติราชการ ป้องกัน หรือลดความเสียหายหรือความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น กรมอนามัยจึงได้กำหนดแนวทางการบริหารความเสี่ยงของโครงการตามภารกิจหลักของหน่วยงานกรมอนามัย ปีงบประมาณ พ.ศ.2554 ดังนี้

1. ภารกิจหลักของหน่วยงานกรมอนามัย อ้างอิงตามภารกิจตามกฎหมายจัดตั้งหน่วยงานซึ่งระบุไว้ในกฎกระทรวง แบ่งส่วนราชการกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ.2552 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 126 ตอนที่ 98 ก หน้า 95 วันที่ 28 ธันวาคม 2552

2. แต่งตั้งคณะทำงานบริหารความเสี่ยงของหน่วยงาน เพื่อดำเนินการวิเคราะห์และจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงของโครงการตามภารกิจหลักกรมอนามัย รวมทั้งสื่อสาร ติดตาม ประเมิน รายงานความก้าวหน้า และสรุปผลการดำเนินงานตามแผนบริหารความเสี่ยงของโครงการที่กำหนด

3. ดำเนินการบริหารความเสี่ยงตามกระบวนการบริหารความเสี่ยงมาตรฐาน COSO (Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission) 7 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 การกำหนดเป้าหมายการบริหารความเสี่ยง (Objective Setting)

3.1.1 กำหนดวัตถุประสงค์ในการดำเนินการบริหารจัดการความเสี่ยง

3.1.2 พิจารณาคัดเลือกโครงการเพื่อนำมาบริหารจัดการความเสี่ยงตามหลักเกณฑ์ของความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์กรมอนามัย งบประมาณที่ได้รับ และการตอบสนองตัวชี้วัดสำคัญของหน่วยงาน ดังตาราง ก.

ตาราง ก. หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกโครงการ

ปัจจัยพิจารณา	เกณฑ์การพิจารณา		
	1	2	3
1. สอดคล้องกับยุทธศาสตร์กรมอนามัย (PIRAB)	สอดคล้อง 1 ยุทธศาสตร์	สอดคล้อง 2 ยุทธศาสตร์	สอดคล้อง 3 ยุทธศาสตร์ขึ้นไป
2. งบประมาณที่ได้รับในปีงบประมาณปัจจุบัน	น้อยกว่า 100,000 บาท	100,000-500,000 บาท	มากกว่า 500,000 บาทขึ้นไป
3. การตอบสนองตัวชี้วัดสำคัญของหน่วยงาน	ตอบสนอง 1 ตัวชี้วัด	ตอบสนอง 2 ตัวชี้วัด	ตอบสนอง 3 ตัวชี้วัดขึ้นไป

3.1.3 ให้คะแนนความสำคัญของโครงการ จัดลำดับและคัดเลือกโครงการที่มีค่าคะแนนสูงสุดมาเป็นตัวแทนในการบริหารความเสี่ยง โดยความสำคัญของโครงการ = ความสอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์กรมอนามัย x งบประมาณที่ได้รับ x การตอบสนองตัวชี้วัดสำคัญของหน่วยงาน

3.2 การระบุความเสี่ยง (Event Identification) กำหนดกิจกรรมที่โครงการต้องดำเนินการ แล้วนำมาระบุความเสี่ยงตามมิติธรรมาภิบาล 10 องค์ประกอบดังนี้

3.2.1 ประสิทธิภาพ	3.2.6 มีส่วนร่วม
3.2.2 ประสิทธิภาพ	3.2.7 กระจายอำนาจ
3.2.3 ตอบสนอง	3.2.8 นิติธรรม
3.2.4 รับผิดชอบ	3.2.9 เสมอภาค
3.2.5 โปร่งใส	3.2.10 การมุ่งเน้นฉันทามติ

3.3 การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment)

3.3.1 ระบุประเภทของความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับทุกกิจกรรมและทุกปัจจัยเสี่ยงที่ระบุไว้

ในข้อ 3.2 เช่น

- 1) ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk: S)
- 2) ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน (Operation Risk: O)
- 3) ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk: F)
- 4) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย/กฎระเบียบ (Compliance Risk: C)

3.3.2 ประเมินระดับความเสี่ยงโดยให้คะแนนความรุนแรงของผลกระทบ (X) และโอกาสที่จะเกิดความเสียหาย (Y) รายละเอียดตามตาราง ข. โดยพิจารณาคัดเลือก X, Y ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับปัจจัยเสี่ยงนั้นๆ ปัจจัยเสี่ยงละ 1 ประเด็น (X=1 ประเด็น, Y=1 ประเด็น) และประเมินให้ครบทุกปัจจัยเสี่ยง

ตาราง ข. ตารางการประเมินความเสี่ยง

ประเด็น/องค์ประกอบที่พิจารณา	1=น้อยมาก	2=น้อย	3=ปานกลาง	4=สูง	5=สูงมาก
ความรุนแรงของผลกระทบ (X)					
มูลค่าความเสียหาย (X1)	ไม่เกิน 20 % ของงบประมาณโครงการ	21-40% ของงบประมาณโครงการ	41-60% ของงบประมาณโครงการ	61-80% ของงบประมาณโครงการ	80% ขึ้นไปของงบประมาณโครงการ
ความพึงพอใจของผู้รับบริการ/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (X2)	> 80 %	61 - 80 %	41 - 60 %	21 - 40 %	ไม่เกิน 20 %
จำนวนผู้รับบริการที่ได้รับเสียหาย/จำนวนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ได้รับผลกระทบ (X3)	กระทบเฉพาะผู้เกี่ยวข้องโดยตรงบางราย	กระทบเฉพาะผู้เกี่ยวข้องโดยตรงส่วนใหญ่	กระทบเฉพาะผู้เกี่ยวข้องโดยตรงทั้งหมด	กระทบเฉพาะผู้เกี่ยวข้องโดยตรงทั้งหมดและผู้อื่นบางส่วน	กระทบเฉพาะผู้เกี่ยวข้องโดยตรงทั้งหมดและผู้อื่นมาก
จำนวนผู้ร้องเรียน (ต่อระยะเวลาโครงการ) (X4)	น้อยกว่า 1 ราย	1-5 ราย	6-10 ราย	11-15 ราย	มากกว่า 15 ราย
ประเด็น/องค์ประกอบที่พิจารณา	1=น้อยมาก	2=น้อย	3=ปานกลาง	4=สูง	5=สูงมาก

ประเด็น/องค์ประกอบที่พิจารณา	1=น้อยมาก	2=น้อย	3=ปานกลาง	4=สูง	5=สูงมาก
โอกาสที่จะเกิดความเสียหาย (Y)					
ระเบียบและคู่มือปฏิบัติ (Y1)	มีระเบียบและคู่มือปฏิบัติ และมีการปฏิบัติตาม	มีระเบียบและคู่มือปฏิบัติ แต่ปฏิบัติตามอย่างใดอย่างหนึ่ง	มีระเบียบหรือคู่มือปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง และมีการปฏิบัติตาม	มีระเบียบหรือคู่มือปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ไม่ถือปฏิบัติตาม	ไม่มีทั้งระเบียบและคู่มือปฏิบัติ
การควบคุม ติดตามและตรวจสอบของผู้บังคับบัญชาหรือหน่วยงานอื่นๆ (Y2)	ทุกสัปดาห์	ทุก 2 สัปดาห์	ทุก 1 เดือน	ทุก 3 เดือน	ทุก 6 เดือน
การอบรม/สอนงาน/ทบทวนการปฏิบัติงาน (Y3)	ทุกเดือน	ทุก 3 เดือน	ทุก 6 เดือน	ทุก 1 ปี	มากกว่า 1 ปี
ความถี่ในการเกิดความผิดพลาด การปฏิบัติงาน (เฉลี่ย:ปี/ครั้ง) (Y4)	1 ปีขึ้นไป/ครั้ง	1 ปี/ครั้ง	9 เดือน/ครั้ง	6 เดือน/ครั้ง	1-3 เดือน/ครั้ง หรือมากกว่า
โอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์ (Y5)	1 ปีขึ้นไป/ครั้ง	1 ปี/ครั้ง	9 เดือน/ครั้ง	6 เดือน/ครั้ง	1-3 เดือน/ครั้ง หรือมากกว่า

3.3.3 จัดลำดับความสำคัญของปัจจัยเสี่ยง โดยคำนวณค่าคะแนนและแสดงเป็นแผนภูมิความเสี่ยงดังตาราง ค. แบ่งพื้นที่เป็น 2 ส่วนดังนี้

$$\text{ระดับความเสี่ยง} = \text{ความรุนแรงของผลกระทบ (X)} \times \text{โอกาสที่จะเกิดความเสียหาย (Y)}$$

ระดับความเสี่ยง 15-25 เป็นระดับที่ไม่สามารถยอมรับได้ จำเป็นต้องเร่งจัดการความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ทันที โดยนำมากำหนดกิจกรรมการบริหารความเสี่ยง (แผนบริหารความเสี่ยง) ของโครงการตามแบบฟอร์มที่กำหนด

ระดับความเสี่ยง 1-14 เป็นระดับที่ยอมรับได้ ไม่ต้องกำหนดกิจกรรมการบริหารความเสี่ยง (แผนบริหารความเสี่ยง) ของโครงการ

ตาราง ค. แผนภูมิความเสี่ยง

ความรุนแรงของผลกระทบ (X)	สูงมาก 5	ผลกระทบสูงมาก แต่โอกาสเสียหายน้อยมาก (5)	ผลกระทบสูงมาก แต่โอกาสเสียหายน้อย (10)	ผลกระทบสูงมาก แต่โอกาสเสียหายปานกลาง (15)	ผลกระทบสูงมาก และโอกาสเสียหายสูง (20)	ผลกระทบ และโอกาสเสียหายสูงมาก (25)
	สูง 4	ผลกระทบสูง แต่โอกาสเสียหายน้อยมาก (4)	ผลกระทบสูง แต่โอกาสเสียหายน้อย (8)	ผลกระทบสูง แต่โอกาสเสียหายปานกลาง (12)	ผลกระทบสูง และโอกาสเสียหายสูง (16)	ผลกระทบสูง และโอกาสเสียหายสูงมาก (20)
	ปานกลาง 3	ผลกระทบปานกลาง แต่โอกาสเสียหายน้อยมาก (3)	ผลกระทบปานกลาง แต่โอกาสเสียหายน้อย (6)	ผลกระทบ และโอกาสเสียหายปานกลาง (9)	ผลกระทบปานกลาง แต่โอกาสเสียหายสูง (12)	ผลกระทบปานกลาง แต่โอกาสเสียหายสูงมาก (15)
	น้อย 2	ผลกระทบน้อย และโอกาสเสียหายน้อยมาก (2)	ผลกระทบ และโอกาสเสียหายน้อย (4)	ผลกระทบน้อย และโอกาสเสียหายปานกลาง (6)	ผลกระทบน้อย แต่โอกาสเสียหายสูง (8)	ผลกระทบน้อย แต่โอกาสเสียหายสูงมาก (10)
	น้อยมาก 1	ผลกระทบ และโอกาสเสียหายน้อยมาก (1)	ผลกระทบ น้อยมากและโอกาสเสียหายน้อย (2)	ผลกระทบน้อยมาก และโอกาสเสียหายปานกลาง (3)	ผลกระทบน้อยมาก แต่โอกาสเสียหายสูง (4)	ผลกระทบน้อยมาก แต่โอกาสเสียหายสูงมาก (5)
		น้อยมาก 1	น้อย 2	ปานกลาง 3	สูง 4	สูงมาก 5
โอกาสที่จะเกิดความเสียหาย (Y)						

ระดับความเสี่ยงที่สามารถยอมรับได้
(Risk Appetite)

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บเป็นผลคูณของความรุนแรงของผลกระทบ (X) และ โอกาสที่จะเกิดความเสียหาย (Y)

3.4 กลยุทธ์ที่ใช้ในการจัดการกับแต่ละความเสี่ยง (Risk Response) ให้วิเคราะห์ทางเลือกในการจัดการความเสี่ยงโดยใช้ยุทธศาสตร์ 4T's ดังนี้

3.4.1 Terminate - การหลีกเลี่ยงความเสี่ยง: ปฏิเสธและหลีกเลี่ยงโอกาสที่จะเกิดความเสียหาย โดยการหยุด ยกเลิก หรือเปลี่ยนแปลงกิจกรรม/โครงการที่จะนำไปสู่เหตุการณ์ที่เป็นความเสี่ยง

3.4.2 Treat - การควบคุมความสูญเสีย: พยายามลดความเสี่ยงโดยการเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงขั้นตอนบางของกิจกรรม/โครงการที่จะนำไปสู่เหตุการณ์ที่เป็นความเสี่ยง รวมถึงลดความน่าจะเป็นที่เหตุการณ์ที่เป็นความเสี่ยงจะเกิดขึ้น

3.4.3 Take - การรับความเสี่ยงไว้เอง: หากทำการวิเคราะห์แล้วเห็นว่าไม่มีวิธีการจัดการความเสี่ยงใดเลยที่เหมาะสมเนื่องจากต้นทุนการจัดการความเสี่ยงสูงกว่าประโยชน์ที่จะได้รับ อาจต้องยอมรับความเสี่ยงแต่ควรมีมาตรการติดตามอย่างใกล้ชิดเพื่อรองรับผลที่จะเกิดขึ้น

3.4.4 Transfer - การถ่ายโอนความเสี่ยง: ยกภาระในการเผชิญหน้ากับเหตุการณ์ที่เป็นความเสี่ยงและการจัดการกับความเสี่ยงให้ผู้อื่น

3.5 กิจกรรมการบริหารความเสี่ยง (Control Activities) ให้นำปัจจัยเสี่ยงที่มีคะแนนประเมินความเสี่ยงในระดับที่ไม่สามารถยอมรับได้ (ตั้งแต่ 15 คะแนนขึ้นไป) มากำหนดกิจกรรมการบริหารความเสี่ยง (แผนบริหารความเสี่ยง) ของโครงการให้สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ และมีตัวชี้วัดความสำเร็จที่ประเมินผลได้ชัดเจนตามแบบฟอร์มที่กำหนด ให้แล้วเสร็จและเสนอผู้บริหารของหน่วยงาน ภายในวันที่ 1 มีนาคม 2554 ส่วนปัจจัยเสี่ยงที่มีระดับความเสี่ยง 1-14 เป็นระดับที่ยอมรับได้ ไม่ต้องกำหนดกิจกรรมการบริหารความเสี่ยง (แผนบริหารความเสี่ยง)

3.6 ข้อมูลและการสื่อสารด้านบริหารความเสี่ยง (Information and Communication) ให้มีการสื่อสารข้อมูลที่ต้องการ ผ่านช่องทางการสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมายที่กำหนด เพื่อให้บุคคลที่เกี่ยวข้องได้รับทราบข้อมูลและนำไปสู่การปฏิบัติได้

3.7 การติดตามผลและเฝ้าระวังความเสี่ยงต่างๆ (Monitoring)

3.7.1 ให้มีการสรุปผลการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรคที่พบ พร้อมให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไข โดยติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามระยะเวลาที่กำหนดดังนี้

ไตรมาสที่ 2 (สิ้นเดือนมีนาคม 2554) รายงานภายใน 8 เมษายน 2554

ไตรมาสที่ 3 (สิ้นเดือนมิถุนายน 2554) รายงานภายใน 8 กรกฎาคม 2554

3.7.2 เมื่อดำเนินการตามแผนบริหารความเสี่ยงเสร็จสิ้นแล้ว ต้องประเมินความเสี่ยงอีกครั้ง และจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานตามแผนบริหารความเสี่ยงพร้อมแสดงผลสำเร็จเปรียบเทียบกับก่อนและหลังดำเนินการตามแผนฯ เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ทั้งนี้ หากเป็นโครงการที่ดำเนินการต่อเนื่องในปีงบประมาณต่อไป (พ.ศ.2555) ให้สรุปวิเคราะห์ความเสี่ยงที่เหลืออยู่โดยแสดงให้เห็นถึงปัจจัยเสี่ยงที่สามารถควบคุม/บริหารจัดการ และปัจจัยเสี่ยงที่ไม่สามารถควบคุม/บริหารจัดการให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้

4. คณะทำงานบริหารความเสี่ยงของหน่วยงาน สรุปบทเรียน และให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแผนบริหารความเสี่ยงในปีต่อไป เสนอผู้บริหารของหน่วยงานทราบ ภายใน 14 ตุลาคม 2554